

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри туризму
Протокол № 1 від 28.08.2019 р.

Розробники:
Ахмедова О.О., к.н.держ.упр., доц., доцент кафедри туризму

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Стрімкий розвиток туризму у світі обґрунтований значним соціально-економічним впливом галузі, який за умови ефективної державної політики набуває позитивних ознак. Роль туристичної галузі для соціально-економічного розвитку країни зумовлює необхідність державного управління туризмом. Разом із тим не варто переоцінювати значення туризму для соціально-економічного розвитку території, адже туристична галузь значною мірою належить до сфери послуг, надмірна залежність від якої є загрозою національній безпеці, оскільки в її основі практично завжди лежать вторинні потреби, які у кризових ситуаціях втрачають своє значення і на перше місце виходять первинні потреби, які продукуються матеріальним виробництвом. Тому у процесі державного управління туристичною галуззю важливо чітко визначити місце туризму в галузевій структурі національної чи регіональної економік, щоб усунути надмірну залежність від галузі, яка характеризується високим ступенем мінливості внаслідок впливу екзогенних чинників.

Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення дисципліни є формування системи теоретичних знань та прикладних вмінь і навичок щодо методологічного апарату державного управління туристичною діяльністю для вирішення конкретних економічних завдань, що виникають у сфері туристичної індустрії.

Курс	1	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	семінарські	20
Самостійна робота		98
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Світове господарство та міжнародні економічні відносини	Методи та моделі дослідження економічних процесів та управління проектами у туризмі
Організація в'їзного туризму	Інноваційні технології в туризмі
Інформаційні системи і технології в туризмі	Методологія і організація наукових досліджень у туризмі
"Правове регулювання туристичної діяльності	виконання курсових робіт, науково-дослідних проектів, написання магістерських дипломних робіт

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Приймати оптимальні державно-управлінські рішення в мінливих умовах	Визначати оптимальні управлінські рішення в умовах мінливості
	Визначати ефективність та результативність державно-управлінських рішень
	Розробляти програми розвитку туризму
	Визначати принципи програмування та планування соціально-економічного розвитку
	Прогнозувати тенденції розвитку туристичної індустрії з урахуванням державного впливу
Розробляти ефективні державно-управлінські рішення з використанням сучасних інформаційних технологій	Визначати методи та засоби реалізації державно-управлінських рішень
	Застосовувати інформаційно-комунікаційні технології під час прийняття рішень
	Здійснювати обґрунтований вибір приватного партнера у ході проектування державно-приватного партнерства
	Застосовувати методи експертних оцінок для визначення ступеня ризику ДПП
	Визначати оптимальні моделі державного управління туристичною галуззю
Здійснювати обґрунтування прийняття державно-управлінських рішень та їх реалізацію	Здійснювати реєстрацію туристичного підприємств
	Визначати особливості ліцензування туристичних операторів
	Визначати порядок стандартизації туристичних послуг
	Здійснювати оцінювання ефекту від інтеграції туристичних підприємств
	Здійснювати обґрунтований вибір методів та моделей державно-управлінських процесів
	Формувати напрями вдосконалення управління туристичною діяльністю

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретико-методологічні засади державного управління туристичною діяльністю в Україні

Тема 1. Сутність та принципи державного управління в Україні

1.1. Держава: сутність, ознаки.

Поняття держави, основні ознаки держави. Форми держави (форма державного правління, форма державного устрою, форма державного режиму). Види державного устрою. Державний лад і державна влада.

1.2. Основні напрями діяльності (функції) держави.

Функції держави. Форми і методи реалізації функцій держави. Орган держави, загальні та специфічні ознаки органів держави. Види органів держави.

1.3. Сутність державного управління, державного регулювання та державного контролю.

Характеристика категорій "державне управління", "державне регулювання", "державний контроль". Державне управління як вид соціального управління. Поняття державного управління. Основні риси управлінської діяльності. Контроль як функція державного управління. Принципи контролю.

1.4. Мета, функції та принципи державного управління.

Основні цілі державного управління. Завдання державного управління. Характеристика функцій державного управління. Характеристика принципів державного управління.

1.5. Форми і методи державного управління.

Поняття форм державного управління. Характеристика основних форм державного управління. Поняття методів державного управління, їх класифікація. Переконавання та примус у державному управлінні. Методи прямого і непрямого управління. Адміністративні й економічні методи. Регулювання, загальне керівництво і безпосереднє управління.

Тема 2. Державна туристична політика України

2.1. Зміст державної туристичної політики України.

Визначення змісту державної туристичної політики, державного управління та державного регулювання туристичної галузі. Основна мета та стратегічні завдання державної туристичної політики. Характеристика державної туристичної політики. Принципи державного управління туристичною діяльністю. Функції та методи державного управління туристичною діяльністю.

2.2. Об'єкти державного управління.

Характеристика об'єктів державного управління: туристична галузь загалом; туристично-рекреаційний регіон; окремі види туризму; потреби реальних і потенційних туристів.

2.3. Класифікація органів державного управління у сфері туризму та їх функції.

Характеристика органів державного управління туристичною діяльністю. Дослідження функцій центральних і місцевих органів влади у сфері туризму.

Тема 3. Механізм державного управління туристичною діяльністю

3.1. Механізм державного управління туристичною галуззю та його складових.

Дефініція механізму державного управління туристичною діяльністю. Концептуальне розуміння механізму державного управління. Складові механізму державного регулювання туристичної діяльності. Основи принципи механізму державного управління туристичною діяльністю. Організаційне забезпечення механізму державного управління туристичною галуззю.

3.2. Джерела інформаційного забезпечення механізму державно-го управління туристичною галуззю.

Зміст інформаційного забезпечення механізму державного управління туристичною діяльністю. Переваги і недоліки джерел інформаційного забезпечення механізму державного управління туристичною галуззю. Інформаційні потреби різних категорій користувачів у сфері туризму. Характеристика заходів із удосконалення інформаційного забезпечення.

3.3. Сучасні тенденції розвитку туристичної галузі регіону в контексті реалізації механізму державного управління.

Особливості реалізації механізму державного управління на регіональному рівні на прикладі Харківської області.

Тема 4. Державні та регіональні програми розвитку туризму

4.1. Стратегія розвитку туристичної галузі в Україні.

Програмно-цільовий метод та особливості його застосування в туризмі. Державні

програми розвитку туризму в Україні та аналіз їх виконання. Концепція розвитку туризму і курортів в Україні. Особливості розвитку санаторно-курортної галузі. Концепція розвитку виставково-ярмаркової діяльності.

4.2. Стратегічні програми розвитку туризму регіонів. Комплексне управління розвитком територій. Регіональна рекреаційно-туристична політика та інструменти її реалізації. Послідовність розроблення та структура стратегічних документів розвитку туристичної галузі на місцевому рівні. Інтеграція державних і регіональних інтересів та відносин у рекреаційно-туристичній сфері. Мобілізація ресурсів для забезпечення цілеспрямованого розвитку територіальної рекреаційної системи в господарському комплексі регіону.

4.3. Ефективність та результативність програм розвитку.

Прогнозування та планування розвитку туристичної галузі. Критерії оцінювання, кількісні та якісні показники реалізації програм. Економічні, соціальні, екологічні результати та порядок їх вимірювання. Розрахунок економічної ефективності туристичних програм.

Тема 5. Державна підтримка розвитку внутрішнього та в'їзного туризму в Україні

5.1. Поняття в'їзного та внутрішнього туризму.

Сутність понять міжнародний в'їзний, міжнародний виїзний та внутрішній туризм. Фактори, що впливають на розвиток в'їзного та внутрішнього туризму.

5.2. Нормативно-правове забезпечення в'їзного та внутрішнього туризму.

Міжнародно-правові акти в галузі в'їзного туризму. Сутність та основні положення Хартії туризму та Кодексу туриста. Характеристика національного законодавства у сфері в'їзного та внутрішнього туризму. Групи нормативно-правового регулювання в'їзного та внутрішнього туризму.

5.3. Державна політика щодо розвитку в'їзного та внутрішнього туризму.

Державне регулювання розвитку в'їзного та внутрішнього туризму в Україні. Повноваження центральних та місцевих державних органів у сфері туризму. Інструменти реалізації державної політики в галузі в'їзного туризму. Дослідження заходів щодо розвитку в'їзного і внутрішнього туризму в Україні. Державні та регіональні програми розвитку туризму.

Змістовий модуль 2

Нормативно-правове забезпечення управління туристичною діяльністю

Тема 6. Правові основи створення та припинення діяльності туристичних підприємств

6.1. Правове регулювання створення туристичного оператора/турагента.

Реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності. Загальний порядок реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Спеціальний порядок реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Перереєстрація суб'єктів підприємницької діяльності. Відміна державної реєстрації.

6.2. Поняття припинення підприємницької діяльності.

Підстави припинення підприємницької діяльності. Способи й форми припинення підприємницької діяльності. Поняття та підстави ліквідації суб'єкта підприємництва. Порядок ліквідації у зв'язку з визнанням суб'єкта банкрутом. Порядок задоволення вимог кредиторів.

Тема 7. Правові засади ліцензування, стандартизації та сертифікації туристичної діяльності

7.1. Ліцензування туроператорської діяльності.

Мета, завдання і об'єкти ліцензування. Нормативна база ліцензування в туризмі України. Ліцензія як дозвільний документ на здійснення туристичної діяльності протягом установленого строку. Органи, що ви-дають ліцензії, порядок видачі, оплата. Випадки відмови у видачі ліцензії, причини й порядок ануляції, інші приватні випадки. Незаконність туристичної діяльності без наявності ліцензії.

7.2. Правові засади стандартизації в туризмі.

Визначення оптимального рівня уніфікації й стандартизації. Державний контроль і нагляд за дотриманням вимог державних стандартів. Поняття і мета стандартизації. Управління стандартизацією в Україні. Держстандарт України. Безпека особистості, суспільства й держави як основа стандартизації. Завдання стандартизації в сфері туризму. Об'єкти стандартизації. Держстандарт України "Стандартизація в сфері туристично-екскурсійного обслуговування".

7.3. Правові аспекти сертифікації туристичних послуг.

Поняття, цілі й об'єкти сертифікації. Правила сертифікації туристичних послуг і послуг готелів. Схеми та системи сертифікації. Умови здійснення обов'язкової сертифікації. Обов'язкова й добровільна сертифікація.

Тема 8. Організаційно-правові передумови інтеграційних процесів у туризмі

8.1. Передумови, мотиви та цілі інтеграційних процесів у туризмі.

Визначення та характеристика основних причин інтеграції: ефект масштабу виробництва, високі комерційні ризики на ринку туристичних послуг, концентрація капіталу.

8.2. Організаційні форми інтеграції в туризмі.

Визначення понять "інтеграція" "інтеграційна структура". Організаційні форми інтеграційних структур у туризмі: асоціації, корпорації, концерни, консорціуми. Вертикальна та горизонтальна інтеграція. Інтеграційні процеси в готельній індустрії.

Тема 9. Державно-приватне партнерство в туризмі

9.1. Формування відносин системи державно-приватного партнерства (ДПП) у галузі туризму України.

Поняття та моделі ДПП у туризмі. Причини та роль ДПП у розвитку туристичних дестинацій. Приватний сектор у покращенні рівня послуг під час ДПП. Створення інфраструктурних об'єктів у особливій економічній зоні туристично-рекреаційного типу на основі ДПП. Узгодження інтересу сторін ДПП.

9.2. Правове регулювання державно-приватного партнерства.

Законодавство України в області державно-приватного партнерства. Договірні відносини в державно-приватному партнерстві. Розподілення ризиків у різноманітних моделях ДПП для фінансування туристичних проектів.

9.3. Розвиток державно-приватного партнерства в галузі туризму.

Заходи з упровадження ДПП в Україні. Сфера застосування, порядок формування та впровадження проектів державно-приватного партнерства в галузі туризму. Оцінювання ефективності ДПП. Фактори, що впливають на ефективність партнерств.

Тема 10. Зарубіжний досвід правового забезпечення державного управління туристичною діяльністю

10.1. Державне управління у сфері туризму за кордоном.

Дослідження моделей державного управління туристичною діяльністю у світі. Законодавство та структура державного туристичного сектору країн Європейського Союзу. Державна туристична політика у Великобританії та у країнах Співдружності. Особливості американського та азійського підходів до управління туристичним сектором.

10.2. Адаптація національного законодавства України до вимог ЄС.

Європейська інтеграція України як пріоритетний напрям зовнішньої політики

держави. Мета та завдання адаптації законодавства до європейських стандартів якості туристичних послуг. Механізм досягнення Україною вимог критеріїв набуття членства в Європейському Союзі.

10.3. Розроблення стратегії розвитку туризму.

Особливості програмування туристичної діяльності в країнах світу. Політика в сфері оподаткування. Пільгове кредитування інвестиційних проектів. Субсидіювання суб'єктів туристичної діяльності.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі іспиту, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання розрахункових завдань; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення заліку, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за

результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює 100. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 60.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекції	Практичні заняття	ДЗ	Есе	Презентація	Колоквіум	Поточний модуль	Усього
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади державного управління туристичною діяльністю	Тема 1	1 тиждень	1	–	–	–	–	–	–	1
	Тема 2	2 тиждень	1	1	2	–	–	–	–	4
	Тема 3	3 – 4 тиждень	1	1	2	–	–	–	–	4
	Тема 4	5 тиждень	1	1	2	–	3	–	–	7
	Тема 5	6 тиждень	0,5	0,5	1	3	–	–	–	5
		7– 8 тиждень	0,5	0,5	1	–	–	6	–	8
Змістовий модуль 2. Нормативно-правове забезпечення туристичної діяльності	Тема 6	9 – 10 тиждень	1	1	–	–	–	–	–	2
	Тема 7	11 – 12 тиждень	1	1	2	–	–	–	–	4
	Тема 8	13 –14 тиждень	1	1	2	–	–	–	–	4
	Тема 9	15 тиждень	1	1	2	–	3	–	–	7
	Тема 10	16 тиждень	1	1	2	–	–	–	–	4
		17 тиждень	–	1	2	–	–	7	40	–
Разом за дисципліною			10	10	18	3	6	13	40	100

5. Рекомендована література

5.1. Основна

1. Антонюк Н. Перспективи розвитку європейського туризму на 2014 – 2020 рр. / Н. Антонюк, О. Краєвська // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини. – 2014. – Вип. 34. – С. 133–141.
2. Ахмедова О.О. Можливості використання міжнародного досвіду державного регулювання у сфері туризму в Україні // Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2016. – Вип. 1 (4). – 307 с. – (Серія "Державне управління"). – С. 32-37. RePEc (США) Index Copernicus.
3. Ахмедова О.О., Сікорська І.М. Туристична індустрія як об'єкт державного регулювання // Вісник Волинського університету економіки та менеджменту. № 8, 2014. – С. 40-48.
4. Ахмедова О.О., Стрижак О.О. Державноуправлінські аспекти формування професійних компетентностей спеціалістів сфери туризму / О.О. Ахмедова, О.О. Стрижак // Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2019. – Вип. 1 (10). – С. 241-251. (Серія "Державне управління") (фахове видання)
5. Ахмедова О.О., Шведун В.А. Державне регулювання економічного потенціалу українських Карпат щодо розвитку туристичних та рекреаційних послуг // Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2018. – Вип. 1 (8). – С. 212-219 (Серія "Державне управління")
6. Білотіл О. М. Формування стратегії розвитку державного управління в туристичній індустрії Причорноморського регіону України [Електронний ресурс] / О. М. Білотіл // Теорія та практика державного управління. – 2015. – Вип. 3. – С. 65–70. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2015_3_13.
7. Домбровська С.Н. Державне регулювання туристичної галузі України: монографія / С.Н.Домбровська, О.М.Білотіл, А.Л.Помаза-Пономаренко. – Х.: НУЦЗУ, 2016. – 196 с.
8. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 70. – С. 23.
9. Мельниченко О. А. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні : монографія / О. А. Мельниченко, В. О. Шведун. – Х. : НУЦЗУ, 2017. – 154 с. 3. Сисоєва С. І. Механізми управління туристичним бізнесом в Україні [Електронний ресурс] / С. І. Сисоєва // Актуальні проблеми державного управління. – 2014. – № 2. – С. 75–80. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2014_2_12/. 49
10. Розвиток індустрії туризму як складова розбудови регіонів / Мельниченко О.А., д.держ.упр., проф., Ахмедова О.О., к.держ.упр., доц.) (1 ум. др. арк. / 0,5 ум. др. арк. власного внеску) / Державна економічна політика регіонального розвитку: монографія за заг. ред. д.держ.упр., проф. М. А. Латиніна. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2017 – 420 с. ISBN 978-966-390-132-9.

12.2. Додаткова

11. Ахмедова О.О., Шведун В.А. Стратегічні пріоритети та механізми державного управління в туристичній індустрії України / О.О. Ахмедова, В.А. Шведун // Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта,

практика : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 19–20 квітня 2018 р. / за заг. ред. В. П. Садкового. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2018. – 278 с. С.163-165.

12. Хлопяк С. В. Державне регулювання туризму в Україні : авто-реф. дис. на здобуття канд. наук з держ. упр. спец. 08.00.03 "економіка та управління національним господарством" / С. В. Хлопяк. – К., 2015. – 25 с.

13. Akhmedova, O. (2018) Methodical Approaches to Planning of the State Policy of Sustainable Development of the Regions // O. Akhmedova, I. Khmyrov, S. Moroz / Past & Present, Issue 1 (2), Volume 241. Oxford University Press, - p.p. 135-151.

12.3. Інформаційні ресурси

14. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму. – Режим доступу : <http://www.weforum.org>.

15. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації. – Режим доступу : <http://www2.unwto.org>.

16. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

17. Офіційний сайт Євростату. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

18. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

19. Офіційний сайт Світової ради з подорожей та туризму. – Режим доступу : <http://www.wttc.org>.

20. Офіційний сайт Статистичного комітету ООН. – Режим доступу : <http://data.un.org>.

21. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/nk>.